

КАРАНДА Марина

<https://orcid.org/0000-0001-6748-2815>

Кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: mkaranda@ukr.net

ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ НАУКОВО-ПРОСВІТНИЦЬКИХ ІВЕНТІВ ЗА ТВОРЧІСТЮ ОЛЕКСАНДРА МУРАШКА У ВИКЛАДАННІ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто актуальні питання концептуалізації та практичного впровадження інноваційних методик художньої меморіалізації постаті видатного українського митця та педагога Олександра Мурашка в сучасному освітньому просторі закладів вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку нових дієвих інструментів ревіталізації національної пам'яті та подолання постколоніальних наративів у гуманітарній підготовці майбутніх фахівців. Теоретичне підґрунтя розвідки базується на концепції культурної пам'яті Аляйди Ассман, що дозволяє трансформувати академічне знання про культурну спадщину у живий перформативний досвід. Це дозволяє студентам не лише засвоїти фактологічний матеріал, а й сформувати власну ціннісну позицію через безпосередню участь у проектуванні та реалізації науково-просвітницьких заходів. У фокусі дослідження перебуває синтез традиційного мистецтвознавства з новітніми івент-технологіями, що забезпечує глибоку імєрсію молоді в інтелектуальний контекст українського модернізму та біографії його митців, долі яких постали трагічним прологом та фундаментом для майбутньої когорти «Розстріляного відродження».

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні освітнього потенціалу науково-просвітницьких івентів на основі мистецької спадщини О. Мурашка та розкритті методичних засад їх використання у викладанні соціокультурних технологій у системі вищої освіти.

Методологія дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, що поєднує мистецтвознавчий аналіз спадщини О. Мурашка з педагогічним моделюванням освітнього процесу. Застосовано комплекс теоретичних (джерелознавчий, компаративний та термінологічний аналіз) і практичних (проектування соціокультурної діяльності, метод моделювання івентів) методів. Особливу увагу приділено аксіологічному та діяльнісному підходам, які дозволяють розглядати творчість митця як ціннісний ресурс для формування професійних компетентностей студентів через інтерактивні форми роботи та театральне волонтерство.

Наукова новизна полягає у теоретичному обґрунтуванні концепції художньої меморіалізації постаті О. Мурашка як освітнього ресурсу в системі вищої школи. Вперше розкрито методіку поєднання науково-просвітницьких івентів та соціокультурних практик, зокрема, театрального волонтерства, для формування етико-естетичної свідомості студентів під час вивчення гуманітарних дисциплін.

Висновки. Інтеграція постаті Олександра Мурашка у площину навчальних дисциплін гуманітарного циклу забезпечує перехід від пасивного засвоєння біографічних даних до активного соціокультурного проектування. Доведено ефективність моделі перформативної меморіалізації, яка через синтез архівних досліджень, театральних практик та науково-просвітницьких івентів сприяє ревіталізації національної пам'яті та формуванню фахових компетентностей майбутніх спеціалістів у сучасному освітньому просторі.

Ключові слова: перформативна меморіалізація, науково-просвітницький івент, театральні практики, ревіталізація національної культурної пам'яті, інтерактивні соціокультурні технології.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасна трансформація гуманітарної освіти зумовлює необхідність активної інтеграції мистецького досвіду, академічної науки та соціокультурних практик у єдиний навчальний простір вищої школи. Пріоритетним завданням у підготовці майбутніх фахівців постає формування їхньої етико-естетичної свідомості через глибоке осмислення творчої спадщини провідних українських митців.

Особливої актуальності сьогодні набуває концепт художньої меморіалізації постаті Олександра Мурашка (1875–1919), чий життєвий і творчий шлях дозволяє реалізувати комплексні виховні та професійні цілі. Поєднання інноваційних форматів навчання з інтерактивними технологіями, зокрема через залучення студентів до аматорського театрального волонтерства, створює умови для ефективного засвоєння соціокультурних технологій. Такий синтез практичної діяльності та теоретичної бази безпосередньо корелює з нагальними науковими завданнями щодо модернізації методики викладання мистецьких і педагогічних дисциплін. Упровадження подібних науково-просвітницьких івентів у систему вищої освіти забезпечує цілісність освітньо-виховного процесу та сприяє збереженню національної культурної ідентичності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри значний масив мистецтвознавчих розвідок, присвячених постаті Олександра Мурашка (Д. Антонович, Ю. Бабуніч, І. Магдиш), і особливо новітні студії Д. Добрян, в яких запропоновано ревізію усталених поглядів через інтеграцію доробку майстра у загальноєвропейський контекст, потенціал його інтелектуального капіталу як інструменту в системі вищої освіти залишається практично нерозкритим. Зокрема, Д. Добрян слушно зазначає, що «постать Олександра Мурашка потребує деконструкції радянського міфу про «побутописця» та повернення в лоно загальноєвропейського модернізму, де він виступає не як учень, а як рівноправний учасник художнього процесу» [2, 14]. Як правило, сучасні наукові розвідки здебільшого фокусуються на біографічних аспектах життєпису митця, тоді як методика інтеграції його етико-естетичного досвіду через інноваційні соціокультурні івенти потребує цілісного теоретичного обґрунтування. Концептуалізація процесу актуалізації постаті О. Мурашка неможлива без звернення до фундаментальних теорій культурної пам'яті А. та Я. Ассман, а також концепції «місць пам'яті» П. Нора, де художня спадщина постає не статичним архівом, а живим простором ідентифікації. Зокрема, Аляйда Ассман наголошує на тому, що «культурна пам'ять – це не просто збереження минулого, а активний процес його актуалізації, де кожна епоха відбирає та переосмислює ті елементи спадщини, які є релевантними для її сучасних запитів» [1, 23]. У вітчизняній науці питання меморіалізації та формування історичної свідомості крізь призму освітніх практик досліджуються П. Вербицькою та О. Прохватолювою, чії праці дозволяють розглядати особистість митця як інструмент ціннісного орієнтування студентської молоді.

Водночас існує помітний розрив між наявним культурним ресурсом та практикою його застосування під час підготовки фахівців гуманітарного профілю. Подолання цієї дистанції вбачається у впровадженні науково-просвітницьких івентів, теоретичні засади яких у контексті соціокультурної діяльності та педагогіки мистецтва розробляють О. Білаш, З. Макарова та О. Логвінова. Зокрема, їхні підходи до проєктування культурних подій дозволяють трансформувати академічне знання у форму інтерактивної взаємодії. Доповнюють цей методологічний арсенал розвідки Р. Набокова, присвячені технологіям івент-менеджменту, що забезпечують ефективну комунікацію між культурним об'єктом та сучасною аудиторією. Таким чином, синтез теорій меморіалізації та сучасних івент-технологій створює необхідне підґрунтя для розробки цілісної методики інтеграції спадщини О. Мурашка в освітній простір закладу вищої освіти.

Формулювання мети дослідження. Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та розкритті освітнього потенціалу науково-просвітницьких івентів на основі мистецької спадщини Олександра Мурашка, а також у визначенні методичних засад їх інтеграції в процес викладання основ педагогічних досліджень, візуально-сценічних мистецтв та соціокультурних технологій у закладах вищої освіти.

Висвітлення процедури теоретико-методологічного та/або експериментального дослідження із зазначенням методів дослідження. Методологією нашого дослідження є міждисциплінарний підхід, який дозволяє інтегрувати інструментарій мистецтвознавства, педагогіки та соціокультурного менеджменту в єдину аналітичну систему. Теоретичний базис наукової розвідки сформовано шляхом поєднання джерелознавчого та біографічного аналізу творчої спадщини О. Мурашка із компаративним методом, який дає змогу співставити традиційні освітні формати з інноваційними науково-просвітницькими івентами. Важливою складовою є термінологічний аналіз, спрямований на дефініцію ключових концептів, як-от художня (перформативна) меморіалізація та соціокультурні технології, у контексті сучасної вищої школи. Практичний вектор дослідження реалізується через методи моделювання та проєктування, що застосовуються для розробки сценаріїв інтерактивних заходів та вибудовування моделі аматорського театрального волонтерства. Методологічна цілісність забезпечується застосуванням аксіологічного та діяльнісного підходів, де постать митця розглядається як система етико-естетичних цінностей, що засвоюється студентами під час активної творчої та просвітницької діяльності. Таке поєднання теоретичного осмислення та емпіричного спостереження дозволяє комплексно оцінити ефективність запропонованих форматів для підвищення якості фахової підготовки в системі вищої школи.

Наукова новизна полягає у комплексному обґрунтуванні освітнього потенціалу творчої спадщини О. Мурашка як ціннісного ресурсу для модернізації вищої гуманітарної освіти. У статті вперше концептуалізовано поняття перформативної (художньої) меморіалізації митця не лише як інструменту збереження пам'яті, а й як ефективної освітньої технології у процесі підготовки фахівців соціокультурної сфери. Особистість О. Мурашка розглянуто як духовний та інтелектуальний передвісник Розстріляного відродження, чий життєвий фінал у 1919 році став трагічним прологом до системного нищення української інтелігенції в наступні десятиліття. Також обґрунтовано міждисциплінарний підхід до викладання мистецьких дисциплін («Основи педагогічних досліджень», «Вступ до візуальних мистецтв», «Соціокультурні технології в дозвілєвій діяльності», «Основи сценічної майстерності»), що синтезує академічне мистецтвознавство з інноваційними формами науково-просвітницьких івентів. Доведено ефективність залучення студентів до аматорського театрального волонтерства як інтерактивного методу засвоєння етико-естетичних цінностей та формування професійних компетентностей. Запропоновано модель інтеграції культурної спадщини в сучасний навчальний простір вищої школи через формати лекцій-перфомансів та інтерактивних просвітницьких проєктів.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сучасна соціокультурна ситуація в Україні, зумовлена викликами повномасштабної війни, актуалізує питання збереження та ревіталізації національної культурної пам'яті. У цьому контексті постає Олександр Мурашка постає не лише як об'єкт мистецтвознавчого аналізу, а й як символ неперервності української інтелектуальної еліти, чий життєвий шлях трагічно перегукується із сучасними втратами вітчизняного культурного десанту. 150-річний ювілей митця у 2025 році виявив наявність потреби в пошуку нових, інтерактивних форм вшанування його пам'яті, які б виходили за межі традиційного академізму та залучали молоду генерацію до активного діалогу зі спадщиною.

Система вищої освіти сьогодні перебуває у стані пошуку інноваційних методик, здатних подолати розрив між теоретичним знанням про історію мистецтва та практичними навичками майбутніх фахівців. Такі навчальні дисципліни, як «Соціокультурні технології», «Вступ до візуальних мистецтв» та «Основи педагогічних досліджень» потребують наповнення реальним практичним контентом, що базується на національному матеріалі. Традиційні лекційні формати часто не забезпечують необхідного рівня емпатії та залученості, що робить впровадження науково-просвітницьких івентів та перформативних практик стратегічно важливим завданням для модернізації вищої школи.

Центральним вектором нашого дослідження є розмежування та наукове обґрунтування двох ключових понять – «перформативна (художня) меморіалізація» та «науково-просвітницький івент», – що утворюють методологічне осердя дослідження соціокультурних практик у вищій освіті. Традиційно під меморіалізацією розуміють процес увічнення пам'яті про події чи особистостей шляхом створення статичних об'єктів (пам'ятників, меморіальних дощок, музейних експозицій тощо). Однак, спираючись на концепцію А. Ассман, ми розмежуємо пасивне зберігання та активну дію. Дослідниця зазначає: «Тільки та пам'ять, яка постійно оновлюється через ритуали, тексти та візуальні образи, здатна залишатися частиною живого соціального тіла, інакше вона перетворюється на «мертве знання» архіву» [1, 118]. Саме тому ми пропонуємо розглядати художню меморіалізацію як динамічний перформативний процес, що в межах дисципліни «Вступ до візуальних мистецтв» реалізується через організацію відкритої лекції. Це не просто акт збереження інформації, а скоріше акт її «перевідтворення» в сучасному просторі. Художня меморіалізація творчої спадщини О. Мурашка у нашому дослідженні базується на таких принципах: *суб'єктивізації* – перетворення постаті художника з «експоната» на активного учасника освітнього діалогу; *емпатії* – використання театральних засобів для емоційного проживання студентами біографічних колізій митця; *візуалізації* – синтезу живописної мови О. Мурашка із сучасною сценографією. Таким чином, меморіалізація постає як соціокультурна технологія, де пам'ять про минуле стає ресурсом для креативного майбутнього студента. Ми апелюємо до концепції «місць пам'яті» П. Нора, стверджуючи, що театральна вистава чи музейний івент можуть стати такими «живими місцями», де національна ідентичність формується через дію, а не через пасивне споглядання.

Поняття «науково-просвітницький івент» у контексті дисципліни «Соціокультурні технології» потребує чіткої диференціації від розважальних чи суто наукових заходів. Це складна технологічна структура, що поєднує в собі *академічний компонент*, який базується на перевірених наукових даних (наприклад, дослідженнях Д. Добріян чи архівних знахідках), *сценарно-перформативний компонент*, тобто використання елементів драматургії, музики, хореографії та світлового дизайну, а також *інтерактивний компонент* – через залучення аудиторії до співтворчості (метод «оживлення картини», дискусійні панелі, рефлексивні опитування тощо).

Для студентів, що вивчають курс «Основи педагогічних досліджень», такий івент стає об'єктом аналізу методики виховного впливу. Ми визначаємо науково-просвітницький івент як інноваційну форму неформальної освіти, де «подієвість» стає головним тригером пізнавального інтересу. На відміну від класичної лекції, івент дозволяє реалізувати діяльнісний підхід, де студент зі споживача інформації перетворюється на співтворця сенсів.

Обґрунтована вище методологічна база, що поєднує художню меморіалізацію та науково-просвітницькі івенти, знаходить своє втілення у практичній площині підготовки майбутніх фахівців гуманітарного профілю. Постає О. Мурашка у нашому дослідженні перестає бути статичним об'єктом вивчення і стає інтегрованим освітнім кейсом, що проходить крізь ключові компоненти освітніх програм Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

Логіка подальшого викладу матеріалу базується на диференціації методичного впливу спадщини митця за трьома основними напрямками (дисциплінами), кожен з яких розкриває окремий аспект професійної підготовки. Так, *аналітико-дослідницький аспект* (дисципліна «Основи педагогічних досліджень») фокусує на постаті О. Мурашка як педагога-реформатора мистецької освіти та методології вивчення його досвіду. *Художньо-перформативний аспект* (дисципліна «Вступ до візуальних мистецтв») та «Основи сценічної майстерності») відтворює аналіз досвіду художньої меморіалізації через театральні практики та синтез мистецтв. Нарешті, *технологічно-менеджеральний аспект* (дисципліна «Соціокультурні технології у дозвілєвій діяльності») висвітлює проєктування та реалізацію івентів як інструментів взаємодії з громадою. Така послідовність дозволяє простежити шлях трансформації наукового знання про митця у конкретні професійні компетентності студентів – від вміння проводити архівні дослідження до здатності створювати складні мультимедійні проєкти. Деталізуємо ці аспекти.

У межах вивчення дисципліни «Основи педагогічних досліджень» особистість О. Мурашка пропонується розглядати крізь призму методології історико-педагогічної реконструкції. Для студента-дослідника митець постає як архітектор інноваційної для початку ХХ століття освітньої системи, яка базувалася на синтезі європейського вільного мистецтва та національних традицій. Дослідження його педагогічного шляху дозволяє студентам практично опанувати навички роботи з архівними джерелами та навчатися виокремлюватися авторські педагогічні системи з-поміж загальних історичних процесів. Центральним вектором історико-педагогічної розвідки є аналіз еволюції освітніх поглядів художника, які втілювалися у конкретних інституційних формах. Так, першим етапом педагогічної творчості О. Мурашка, де він реалізував концепцію «вільної майстерні», стала діяльність приватної рисувальної школи (1913–1917 рр.). Студенти-дослідники аналізують цей період як спробу децентралізації художньої освіти, де на зміну суворій академічній муштрі прийшов індивідуальний підхід. Вивчення навчальних планів цієї школи дозволяє студентам виявити дидактичні новації, зокрема, обов'язкові лекції з історії мистецтва, анатомії та філософії, що було нетиповим для тогочасних приватних студій. Це вчить майбутніх науковців аналізувати структуру навчальних програм як відображення ціннісних орієнтирів педагога. Особливий інтерес для дисципліни «Основи педагогічних досліджень» становить участь О. Мурашка у створенні Української академії мистецтв (1917–1919 рр.). Тут педагогічне дослідження переходить у площину освітнього менеджменту. Це корелює з думкою Д. Добріяна про те, що «Мурашко – це не лише про колір і світло, це про етику художника, який у часи історичного злему обирає шлях творення інституцій (Академії), усвідомлюючи власну жертвовність» [2, 28]. Студенти вивчають принципи формування викладацького складу, де Мурашко зумів об'єднати авангардистів та традиціоналістів. Аналіз його діяльності як ректора дозволяє зрозуміти, як педагогічні ідеї трансформуються у державні освітні стандарти. Щодо етико-педагогічного вибору митця, то тут джерельною базою стають щоденники дружини Маргарити Мурашко та спогади його учениці Тіни Омельченко. Робота з цими текстами вчить студентів методам біографічного аналізу. Зокрема, записи Маргарити Мурашко дозволяють відчувати глибину його відданості справі: «Його тривога перед 1919 роком була не страхом за життя, а страхом за неможливість завершити справу Академії – це і є вища форма відповідальності митця» [3, 56]. Вивчення цих его-документів допомагає студентам зрозуміти, як Мурашко-педагог формував «тригерні механізми» (його власне термінологічне визначення) пізнавальної ініціативи у своїх учнів. Така стратегія виховання цілісної особистості залишається актуальною, адже, як стверджує Д. Добріян, «методика Мурашка-педагога базувалася на принципі «бачити світ цілісно», що сьогодні є ключовим для формування екосистемного мислення у майбутніх гуманітаріїв» [2, 42]. Відмова від успішної європейської кар'єри на користь розбудови київської школи розглядається як фундаментальний етичний кейс, що демонструє зв'язок між особистісними цінностями вченого-педагога та результатами його дослідницької діяльності.

Реалізація теоретичної моделі меморіалізації, створеної А. та Я. Ассман, безпосередньо втілюється у площині навчальних дисциплін «Вступ до візуальних мистецтв» та «Основи сценічної майстерності», де постать О. Мурашка трансформується з об'єкта мистецтвознавчого споглядання у дійову особу складного синтетичного дійства. Емпіричним підґрунтям цієї частини дослідження став досвід створення та реалізації історико-драматичного байопіка «Маузер і маки» (липень 2023 р.), що виник як результат творчої колаборації волонтерського театру EX LIBRIS (художній керівник Марина Каранда) та Чернігівського обласного художнього музею імені Григорія Галагана. Режисував виставу Євген Бондар (провідний актор Чернігівського обласного академічного музично-драматичного театру імені Т.Г. Шквчка). Ця постановка є репрезентативною моделлю того, як візуальна спадщина митця може бути ревіталізована через засоби театральної виразності, хореографії та сценографії.

Центральним візуальним та смисловим ядром вистави стала апеляція до знакової картини О. Мурашка «Карусель» 1906 року, де в контексті художньої меморіалізації цей образ набуває додаткових значень, перетворюючись із ярмаркової розваги на метафору циклічності часу та неминучості історичних зламів. Сценографічне рішення вистави використовує поворотну конструкцію-ширму, на гранях якої чергуються зображення червоних маків та ярмаркових коників, що дозволяє студентам практично опанувати метод екфразису – перекладу візуальної мови живопису на мову сцени. Обертання ширми маркує зміну хронотопу від безтурботного київського періоду до тривожних подій 1919 року, змушуючи глядача і актора відчувати динаміку кольору та світла, за яку так цінували майстра його сучасники.

Важливою складовою вистави стала професійна хореографія О. Сокола (Чернігівський філармонійний центр фестивалів та концертних програм), яка виступає не як декоративний елемент, а як повноцінний засіб розкриття психологічного портрета митця, що дозволяє студентам опанувати метод пластичної меморіалізації. Ключові сцени біографії, зокрема освідчення на зимовій ковзанці з Маргаритою Крюгер або ярмаркове знайомство батьків у Чернігові, реалізовані через танок, що передає ліризм модерну та вітальну енергію народної культури. Натомість передфінальна картина, втілена через мілітаризований марш окупаційних військ, створює різкий візуальний контраст, акцентуючи трагічний фінал життя майстра та доводячи, що меморіалізація через рух здатна передати ті відтінки біографії, які залишаються поза текстом вербальним.

Партитура музичного режисера А. Новака до вистави «Маузер і маки», заснована на принципі автентичності та використанні української камерної музики початку ХХ століття, дозволяє створити цілісний аудіальний ландшафт епохи зламу, що з'єднує сучасного студента з емоційним станом представників «Розстріляного відродження». Таким чином, волонтерський театр EX LIBRIS став для молоді унікальною лабораторією, де теоретичні знання конвертувалися у суспільно значущий культурний продукт, а перформативна меморіалізація підтвердила свою ефективність як спосіб актуалізації класичної спадщини, перетворюючи історію з «музейного піллу» на живу колективну емоцію.

Завершальним етапом комплексної моделі меморіалізації постаті О. Мурашка в освітньому просторі вишу є її проектування у площину практичного менеджменту культури, що реалізується в межах навчальної дисципліни «Соціокультурні технології у дозвіллевій діяльності». Якщо попередні етапи фокусувалися на дослідженні педагогічного досвіду та створенні сценічного образу митця, то цей аспект розкриває сутність технологій трансляції комеморативних сенсів у публічний простір. Основним завданням тут виступає трансформація теоретичних знань про художника у конкретний соціокультурний продукт, здатний ефективно взаємодіяти з різними сегментами сучасної аудиторії.

Центральним емпіричним кейсом у межах зазначеної дисципліни став досвід підготовки та проведення науково-просвітницького івенту на базі чернігівської галереї сучасного мистецтва «Пласт-Арт». Організація відкритої лекції «Небезпечно невідомий О. Мурашко» (вересень 2025 р.) та супутнього івенту розглядалася студентами не як формальний захід, а як складна багатокомпонентна технологія, де науковий зміст інтегрований у комунікативну стратегію. Як стверджує А. Ассман, «медіатори культури мають на меті не просто консервацію об'єктів, а створення «просторів спогаду», де індивідуальна пам'ять сучасника може зустрітися з колективним досвідом минулого через емоційне залучення» [1, 210]. Технологічна карта івенту включала етапи аналізу цільових груп, вибору інструментів емоційного залучення та розробку сценарію інтерактивної взаємодії. Особлива увага приділялася методу «оживлення картини», який дозволив нівелювати дистанцію між глядачем та академічним мистецтвознавчим дискурсом, перетворюючи пасивне споживання інформації на акт співпричетності до культурного коду. Хоча творчість митця хронологічно передуює подіям 1920-х років, його загибель часто трактується дослідниками як «перший постріл» у відродження української

культури, що дозволяє студентам розглядати долю О. Мурашка як невід'ємну частину цілісного мартирологу вітчизняного модернізму.

Інтерактивна складова заходу не обмежувалася лише візуальною рецепцією, а передбачала активне залучення глядача до діалогу через систему відкритих запитань та спільне моделювання історичного контексту. Студенти-модератори використовували техніку фасилітованої дискусії, що дозволило аудиторії не просто засвоювати факти біографії О. Мурашка, а самостійно інтерпретувати символізм його полотен у зіставленні з власним життєвим досвідом. Такий формат імерсивної взаємодії сприяв руйнуванню традиційного бар'єру між лектором і слухачем, перетворюючи простір галереї на майданчик живої колективної рефлексії над національною ідентичністю.

Відтак важливим вектором професійної підготовки студентів в межах цього кейсу став менеджмент волонтерської діяльності. Залучення аматорського молодіжного театру EX LIBRIS дозволило апробувати модель соціокультурного партнерства, де студенти виконували ролі не лише акторів, а й менеджерів-координаторів, відповідальних за технічне забезпечення, комунікацію з музейною установою та модерацию глядацької аудиторії. Такий підхід продемонстрував спроможність волонтерського ресурсу виступати дієвим інструментом оптимізації витрат при збереженні високої якості культурного продукту, що є критично важливим для сучасного сектору культури.

Наукова рефлексія результатів івенту базувалася на аналізі зворотного зв'язку, отриманого під час анкетування відвідувачів. Емпіричні дані засвідчили високу актуальність обраної тематики: зокрема, понад 60% респондентів висловили стурбованість проблемою історичної амнезії в умовах сучасної війни. Це дозволило студентам зробити висновок про те, що науково-просвітницький івент, присвячений О. Мурашку, виконує не лише освітню, а й терапевтичну та ідентифікаційну функції, забезпечуючи психологічну стійкість громади через звернення до національного мистецького спадку. Таким чином, дисципліна «Соціокультурні технології у дозвілєвій діяльності» закриває цілісний цикл підготовки фахівця, надаючи йому інструментарій для практичного впровадження ідей художньої меморіалізації у суспільне життя та доводячи, що творча спадщина О. Мурашка є живим та дієвим ресурсом сучасної української культури.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дозволяє констатувати, що постать Олександра Мурашка є не лише вагомим мистецтвознавчим об'єктом, а й потужним інтелектуальним ресурсом для модернізації змісту вищої гуманітарної і мистецької освіти в Україні. Інтеграція його спадщини у площину навчальних дисциплін «Основи педагогічних досліджень», «Вступ до візуальних мистецтв», «Основи сценічної майстерності» та «Соціокультурні технології у дозвілєвій діяльності» засвідчила ефективність поєднання академічного знання з інноваційними формами художньої меморіалізації. Встановлено, що перехід від пасивного бачення біографічних фактів до активного соціокультурного проектування та перформативних практик сприяє не лише глибокому засвоєнню національного культурного коду, а й формуванню професійних компетентностей майбутніх фахівців. Досвід створення театрального байопіка та науково-просвітницьких івентів на базі музейних установ підтвердив життєздатність моделі перформативної меморіалізації як інструменту ревіталізації пам'яті. Встановлено, що актуалізація постаті О. Мурашка допомагає молоді усвідомити тяглість української еліти, де митець постає як фундатор і перша жертва процесів, що згодом сформували трагічну когорту Розстріляного відродження.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у розширенні джерельної бази шляхом залучення раніше невідомих архівних матеріалів та розробці цифрових платформ для віртуальної меморіалізації творчості Олександра Мурашка. Актуальним напрямом залишається вивчення психолого-педагогічного впливу імерсивних соціокультурних заходів на формування національної ідентичності студентів в умовах воєнного стану та посттравматичного відновлення суспільства. Крім того, подальшої наукової розробки потребує методика адаптації досвіду педагогічної діяльності митця для реформування сучасної мистецької освіти, що дозволить забезпечити наступність українських інтелектуальних традицій у глобалізованому культурному просторі. Комплексний підхід до актуалізації постаті О. Мурашка відкриває нові горизонти для міждисциплінарних студій на перетині культурології, педагогіки та мистецтвознавства.

References

1. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. Київ: Ніка-Центр, 2012. 440 с.
Assmann, A. (2012). *Prostory spohadu. Formy ta transformatsii kulturnoi pam'iaty* [Spaces of Memory. Forms and Transformations of Cultural Memory] (K. Dmytrenko, L. Doronicheva, & O. Yudin, Trans.). Kyiv: Nika-Tsentr. [in Ukrainian].

2. Добріян Д. Мистецька, педагогічна та громадська діяльність Олександра Мурашка (1875–1919) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Київ, 2018. 253 с.
Dobriian, D. (2018). *Mystetska, pedahohichna ta hromadska diialnist Oleksandra Murashka (1875–1919) [Oleksandr Murashko's artistic, pedagogical and social activity (1875–1919)]* (Candidate's thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
3. Мурашко М. «Эти десять лет большого, глубокого счастья». Спогади Маргарити Мурашко / авт. ст. та комент. Д. Добріян ; уклад. В.Ткачук. Київ: ArtHuss, 2016. 167 с.
Murashko, M. (2016). «Eti desiat let bolshoho, hlubokoho schastia». *Spoahady Marharyty Murashko [«These ten years of great, deep happiness». Memoirs of Marharyta Murashko]* (D. Dobriian, Ed. ; V. Tkachuk, Comp.). Kyiv: ArtHuss. [in Ukrainian].

KARANDA Maryna

<https://orcid.org/0000-0001-6748-2815>

PhD in Philosophy, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Art Disciplines,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: mkaranda@ukr.net

EDUCATIONAL POTENTIAL OF SCIENTIFIC OUTREACH EVENTS BASED ON THE OLEKSANDR MURASHKO'S WORK IN TEACHING SOCIO-CULTURAL TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATION

The article examines the topical issues of conceptualization and practical implementation of innovative methods for the artistic memorialization of the prominent Ukrainian artist and educator Oleksandr Murashko within the modern educational space of higher education institutions. The relevance of the study is driven by the need to find new effective tools for revitalizing national memory and overcoming post-colonial narratives in the humanities training of future specialists. The theoretical background of the research is based on Aleida Assmann's concept of cultural memory, which allows for the transformation of academic knowledge of cultural heritage into a living performative experience. This enables students not only to master factual material but also to form their own value positions through direct participation in the design and implementation of scientific outreach events. The focus of the study is the synthesis of traditional art history with the latest event technologies, ensuring deep immersion of youth into the intellectual context of Ukrainian modernism and the biographies of its artists, whose fates became a tragic prologue and foundation for the future cohort of the «Executed renaissance».

Purpose is to theoretically substantiate the educational potential of scientific outreach events based on the O. Murashko's artistic heritage and to reveal the methodological principles of their use in teaching socio-cultural technologies within the higher education system.

Methodology is based on an interdisciplinary approach that combines art history analysis of O. Murashko's heritage with pedagogical modeling of the educational process. A complex of theoretical (source studies, comparative, and terminological analysis) and practical (socio-cultural activity design, event modeling method) methods are applied. Particular attention is paid to axiological and activity-based approaches, which allow for considering the artist's work as a value resource for forming students' professional competencies through interactive forms of work and theatrical volunteering.

Scientific novelty lies in the theoretical substantiation of the concept of artistic memorialization of O. Murashko as an educational resource in the higher school system. For the first time, a methodology for combining scientific outreach events and socio-cultural practices, specifically theatrical volunteering, is revealed for the formation of students' ethical and aesthetic consciousness during the study of humanities.

Conclusions. The integration of Oleksandr Murashko's figure into the plane of humanities disciplines ensures a transition from passive acquisition of biographical data to active socio-cultural design. The effectiveness of the performative memorialization model is proven; through the synthesis of archival research, theatrical practices, and scientific outreach events, it contributes to the revitalization of national memory and the formation of professional competencies of future specialists in the modern educational space.

Keywords: performative memorialization, scientific outreach event, theatrical practices, revitalization of national cultural memory, interactive socio-cultural technologies.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2026

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Т.В. Скорик